

«8D02205 – Археология және этнология » білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Ишкалова Гульбану Исмагуловнаның «Қазақ халқының дәстүрлі аңшылығы: тарихи-этнологиялық зерттеу (XVIII ғ. – XX ғ. басы) » тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

СЫН-ШҚІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) <u>Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес</u> (бағытын көрсету)	Ишкалова Гульбану Исмагуловнаның «Қазақ халқының дәстүрлі аңшылығы: тарихи-этнологиялық зерттеу (XVIII ғ. – XX ғ. басы)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы және «Ұлы Даланың жеті қыры» мемлекеттік бағдарламасының бағыттарына, сонымен қатар Қазақстан Республикасында туризм саласын дамытудың 2019-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына сәйкес келеді. Г.И. Ишкалованың диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссиясы бекіткен ғылым дамуының төмендегідей басым бағытына сәйкес орындалған: - білім және ғылым саласындағы зерттеулер; - әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеулер.
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады /қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған /ашылмаған.	Диссертациялық жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады және оның маңыздылығы ашылған. Қазақ халқының аңшылығын жан-жақты зерттеуге қадам жасалып, оның типологиясы, аулау тәсілдері жүйеленген. Ізденуші аталған тақырыпты зерттеу барысында дәстүрлі аңшылықтың қазақ халқының тіршілік қамы жүйесіндегі орнын аша отырып, оның дәстүрлілігінің бұзылуын XIX ғасырдағы саяси және экономикалық-әлеуметтік өзгерістермен байланыстыра айқындаған. Қазақ халқының дәстүрлі аңшылығының шаруашылық, көшпелі өмірдегі маңызы

			өркениеттің дамуы туралы тұжырымдамасы арқылы зерттеліп, тарихи сабақтастығы мемлекеттік бағдарламалармен негізделген. Ғылыми жұмыстың тұжырымдары мен қорытындылары бұрын соңды жарияланбаған. Автордың «этникалық экология», «кұрылғы» теорияларын пайдалануы жұмыстың құндылығын арттырады.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Г.И. Ишкалованың өзі жазу деңгейі жоғары деуге болады. Зерттеуші отандық және шетелдік зерттеушілердің еңбектерін негізге ала отырып, тарихнамалық талдау жасаған. Ол еңбектердегі қазақ аңшылығына қатысты мәліметтерді барынша жүйелеп, салыстырып, жазба деректермен ұштастыра тұжырымдаған. Әсіресе, негізге алған тіршілік қамы және бейсана психологиялық басымдық теориялары мәселені ашуда тиімді теориялық-методологиялық аспектіні құрайды. Сондықтан теориялар мен тұжырымдарды зерделеуде және зерттеудің тақырыптық мазмұнын ашуда автор тарапынан өзі жазу принципі сақталған.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертациялық жұмыстың өзектілігі негізделген. Қазақ аңшылығы – адамзат қалыптасқан күннен бастап негізгі шаруашылықтың бірі болып, оның құрамдас бөлігі ретінде Қазақстан территориясындағы генезисі археологиялық деректер негізінде зерделенеді және автор осы мәселелерді теориялық-методологиялық тұрғыдан айқындаған. Этнология ғылымында қазақ аңшылығының зерттелу бағыттарын талдай келе, автор аңшылықтың типологиясын жасап, тәсілдерін жүйелеген. Сонымен қатар әлемдік тәжірибелерді негізге ала отырып, қазақ аңшылығын зерттеудің негіздерін мемлекеттік бағдарламалар аясында көрсеткен. Өйткені, қазақ халқының дәстүрлі аңшылығы шаруашылық түрі ғана емес, ол көшпеліліктің бір элементі, өнердің бір түрі, қыран бүркіт тәуелсіздігіміздің символына айналып, саятшылық UNESCO-ның адамзаттың мәдени материалдық емес құндылықтардың көрнекілік тізіміне енді. Ол әрбір халық үшін сәйкестендірудің негізгі көзі, мәдениетінің көрсеткіші болып табылады.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды	Г.И. Ишкалованың диссертациялық жұмыс мазмұны оның тақырыбын толығымен айқындайды. Аталған тақырып этнология ғылымының іргелі тақырыптарына жатады. Диссертация кіріспе, үш тарау, он тарауша, қорытынды, пайдаланылған әдебиеттер тізімі және қосымшалардан тұрады. Жұмыс мазмұнындағы барлық тараулар бір-бірімен логикалық тұрғыдан байланыста тақырыптың мақсат-міндеттерін ашады. Автор ғылыми жұмыстарға тән мазмұнда алғашқы тарауда тақырыпты

		<p>зерттеудің теориялық-методологиялық аспектілерін зерделесе, негізгі тарауда аңшылықтың типологиясын, түрлерін, құрал-жабдықтарын зерттеген. Аталған мәселенің қазақ қоғамындағы қосалқы шаруашылық түрі болуын және оның трансформацияға ұшырау себептерін тіршілік қамы жүйесіндегі орнын ашу арқылы тұжырымдаған. Диссертацияның құрылымы этнологиялық жұмысқа тән құрастырылып, ғылыми тілде баяндалған.</p>
	<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	<p>Ғылыми зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына толықтай сәйкес келеді. Мақсаты – қазақ халқының дәстүрлі аңшылығын тарихи-этнологиялық тұрғыда кешенді зерттеу. Міндеттері: - Қазақстан территориясындағы аңшылықтың генезисін зерттеу; дәстүрлі аңшылыққа қатысты деректерді жүйелеу және тарихнамалық тұрғыдан талдау; қазақ аңшылығының типологиясын жасау; дәстүрлі аңшылық барысында қолданылатын құрал-жабдықтарды жүйелеу және сипаттама беру; аңшылық тәсілдерін жүйелеу, топтастыру, сараптау; дәстүрлі аңшылықтың тіршілік қамы жүйесіндегі орнын ашу, оның трансформацияға ұшырау себептерін айқындау; аңшылыққа байланысты салт-дәстүрлер мен наным-сенімдерді зерделеу; фольклорлық үлгілерде аңшылықтың көрініс табуын қарастыру; аңшылық өнімдерін қазақ халқының этномедицинада емдік мақсатта пайдаланылу жолдарын айқындау; материалдық емес мәдени мұра ретінде аңшылықты сақтау, даму перспективалары және бағыттарын анықтау. Диссертацияның ұсынылған материалдары және алынған нәтижелері қойылған болжамды растап, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін шешуге бағытталған.</p>
	<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық тұрғыдан толық байланысқан. Әрбір тарау өзара байланыста жалғасып, сәйкесінше қорытындыланған. Зерттеудің мазмұнының ұтымды құрастырылуы нәтижесінде қазақ аңшылығын зерттеудің теориялық-методологиялық аспектілері айқындалған соң, аңшылықтың типологиясы, түрлері, құрал-жабдықтары және материалдық емес мәдени мұра ретіндегі орны бірізділікпен өзара үйлесімділікте мазмұндалған. Диссертант қолданған зерттеу әдістері мәселені талдауға толық мүмкіндік беріп, мазмұнын ашуда негіз болған.</p>
	<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан</p>	<p>Автор ұсынған жаңа шешімдер дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырыла бағаланған. Фольклорлық материалдар,</p>

		<p>белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <p>1) сыни талдау бар;</p> <p>2) талдау жартылай жүргізілген;</p> <p>3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген</p>	<p>жарияланбаған архив құжаттары мәселені ашуда шебер талданған. Зерттеу барысында қойылған міндеттерді тиімді шешу максатында тарихилық, объективтілік және құрылымдық-функционалдык, анализ және синтез, тарихи-салыстырмалы және далалык зерттеу әдістері пайдаланылған. Салыстырмалы-тарихилык әдіс зерттеу нысанының әртүрлі тарихи кезеңдерде даму ерекшеліктерін айқындаса, дәстүрлі аңшылықтың саяси-әлеуметтік және экономикалық өзгерістер әсерінен трансформацияға ұшырауын объективтілік принцип арқылы және аңшылықтың казак қоғамындағы орны мен тіршілік қамы жүйесіндегі ролі құрылымдық-функционалдык әдіс арқылы айқындалған. Далалык зерттеу әдістері қатарында: тікелей бақылау және дерек берушілермен сұхбат арқылы жүрген. Әрбір бөлімді қорытындылап, аңшылықтың казак қоғамындағы орны мен маңызын, бұзылуын деректер негізінде тұжырымдаған.</p>
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Зерттеу жұмысының нәтижелері мен қағидаттары толығымен негізінен жаңа болып табылады. Қазак аңшылығы кеңестік дәуірге дейін негізінен патшалықтың саясатын жүзеге асыру көзқарасынан зерттелсе, кеңестік кеңестік кезеңде казак аңшылығының жекелеген түрлері зерттеліп, оның типологиясы жасалмады және жекелеген мақалаларда ғана зерделенді. Осы тұрғыдан алғанда автор аталған мәселеленің әртүрлі кезеңдерде зерттелуін тарихнамалық талдау жасауға тырысқан.</p> <p>Нәтижеде:</p> <p>Зерттелу деңгейі негізінде тарихнамалық талдау жасалып, казак аңшылығының әртүрлі кезеңдерде және зерттеушілер тарапынан шаруашылықтың бір түрі, номадизм элементі және өнер түрі бағыттарында зерттелгені айқындалған; алғаш рет казак дәстүрлі аңшылығы тіршілік қамы жүйесінің бір элементі ретінде қарастырылып, оның алғашында табиғат пен әлеуметтік факторларға, ал Ресей империясының отарлауымен патша үкіметіне тәуелді болғандығы ашылған; архив құжаттары арқылы казак даласындағы аңшылықтың даму барысы мен оған қатысты патшалықтың қабылдаған заңдары, аңшылықты реттеу туралы шаралары көрсетіліп, казак құсбегілігінің орыс патшасы тарапынан қызығушылық тудырып, оны сарай маңында ұстауға деген талпынысы мен арнайы іздеу жұмыстары жүргізілгені анықталған; казак халқының дәстүрлі аңшылығы – адам мен қоршаған орта арасындағы тікелей және қарымта байланысты реттеуші ретіндегі орны нақтыланып, осы байланыстың үзілуі себептерінен аңшылықтың жабайы түрге айналуы айқындалған. Бұл нәтижелер мен қағидаттар</p>

			жұмыстың толықтай ғылыми жаңалықтары болып табылады.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертациялық жұмыстың қорытындылары толығымен жаңа деп қабылдауға болады. Қазақ халқының дәстүрлі аңшылығы кешенді түрде зерттеліп, деректері жүйеленген, тарихнамалық тұрғыдан талданып, типологиясы жасалған, түрлері және тәсілдері жүйеленген, казак өміріндегі мәні мен маңызы ашылған, біте қайнаскан салт-дәстүрлері мен наным-сенімдері зерделенген. Сонымен қатар тарихи сабақтастығы материалдық емес мәдени мұра ретіндегі орнын ашу арқылы дәйектелген. «Заттай, жазбаша, мерзімді басылым, көркем сурет және далалық экспедиция деректері арқылы дәстүрлі аңшылықтың түрлері, оның казак шаруашылығы мен өміріндегі орны, өзіндік ерекшеліктері айқындалды. Қазіргі күні оны кәсіп ретінде дамыту жолдары, бағыттары көрсетіліп, нәтижесінде аңшылықтың әлеуметтік, экологиялық, экономикалық аспектілері негізделді. Осы тақырып арқылы казактың мінез-құлқындағы, жалпы ұлттық болмысының айнасы болатын құндылығы ашылды», - деп, автор казак халқының дәстүрлі аңшылығының казак тарих ғылымындағы маңызын қорытындылаған.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Әлеуметтік және гуманитарлық бағыттағы диссертацияларда экономикалық немесе басқару шешімдері анықталмайды. Дегенмен, қорытынды бөлімдегі ұсыныстарды этнографиялық зерттеулерде пайдалануға болады.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген /негізделмеген (qualitative research және өнертану және <u>гуманитарлық</u> бағыттары бойынша)	Зерттеу бойынша барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген. Ізденуші казак аңшылығының типологиясын ұлттық ерекшеліктерге сай жасап, әртүрлі деректерге сүйене отырып, дәстүрлі аңшылықтың трансформацияға ұшырау себептерін нақты тұжырымдаған. Оған қатысты салт-дәстүрлер мен наным-сенімдерді казак халқының тұрмыс-тіршілігімен ұштастыра негіздеген. Материалдық емес мәдени мұра ретінде бүгінгі күні оның сақталуы мен дамуын мемлекеттік бағдарламалар арқылы дәлелдеп, оны дамыту маңыздылығын шетелдік тәжірибе негізінде экономикалық жағынан түсім ретінде пайдалы жағын ашып көрсеткен.
7.	Қорғауға	Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап	Ізденуші Г.И. Ишкалованың диссертациялық жұмысы казак халқының

шығарылған негізгі қағидаттар	<p>беру қажет:</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар; 2) орташа; 3) кең</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>көшпелі өмір салтында негізгі шаруашылығымен қатар аңшылықпен айналысу мәселесін зерттеуге арналған. Бұл мәселе жұмыста негізделгендей әр халықтың ерекшелігіне қарай этникалық экология және т.б. теориялар арқылы басқа елдердің ғалымдары тарапынан зерттелуде. Зерттеуші диссертацияда келтірген әрбір қағидатын терең дәлелдеген және қорытындылары жаңашылдығымен айқындалады.</p> <p>Бірінші қағидатында қазақ халқының негізгі шаруашылық түрі мал шаруашылығы болғандықтан және негізгі өнімді халық мал шаруашылығынан алуына байланысты аңшылық өнімге деген қажеттілік болмады, сондықтан қосалқы кәсіпті құрады.</p> <p>7.1 дәлелденді; 7.2 жоқ; 7.3 ия; 7.4 кең.</p> <p>Екінші қағидатында зерттелу деңгейі негізінде тарихнамалық талдау жасалып, қазақ аңшылығының әртүрлі кезеңдерде және зерттеушілер тарапынан шаруашылықтың бір түрі, номадизм элементі және өнер түрі бағыттарында зерттелгені айқындалған. Мұнда автор терең тарихнамалық талдау жасау арқылы қол жеткізген.</p> <p>7.1 дәлелденді; 7.2 жоқ; 7.3 ия; 7.4 кең. 7.5 ия.</p> <p>Үшінші қағидатында қазақ жерінде жүргізілген археологиялық қазба жұмыстары барысында табылған материалдар негізінде қазақ аңшылығының тамыры тереңде екені анықталған. Зерттеуші Қазақстан археологтарының зерттеулері негізінде аңшылықтың генезисін қарастырған.</p> <p>7.1 дәлелденді; 7.2 жоқ; 7.3 ия; 7.4 кең</p> <p>Төртінші қағидатында фольклорлық материалдар және жарияланбаған архив құжаттары алғаш рет пайдаланылған және ғылыми айналымға енгізілген. Дәстүрлі аңшылық негізгі тұрмыс-тіршілікте ерекше орны бар шаруашылық ретінде халық ауыз әдебиетінде өзіндік жеке тақырыпты құрап, нарративті деректер түрінде ұлттық сипат пен этникалық ерекшелікке ие дереккөздер аңшылық көріністері жайлы мазмұнды</p>
-------------------------------	--	---

			<p>ақпарат беретіні дәлелденген. Қазақ өмірінде «томаға тұйық» немесе «ұлардай шулап» деген тіркестердің аңшылықпен тығыз байланыста қалыптасқанын дәлелдеген. Жарияланбаған архив құжаттары қатарында патшалық үкіметтің қазақ аңшылығына қатысты қабылдаған шешімдері мен жергілікті халықтың аңшылықтың мән-мағынасының жойылып, күнкөріс көзіне айналу себептерін ашуға тырысқан.</p> <p>7.1 дәлелденді; 7.2 жоқ; 7.3 ия; 7.4 кең 7.5 ия.</p> <p>Бесінші қағидатында қазақ халқының дәстүрлі аңшылығы көшпелі өмір салтына сәйкес өзіндік ерекшелікпен қалыптасып, дамығаны қарастырылған. Соның негізінде қазақ аңшылығы қатысуы, маңызы, мақсатына қарай жіктелген. Әрбір түр, тәсілдері мен құрал-жабдықтары жүйеленген. қазақ жерінің ерекшелігіне байланысты қосалқы шаруашылықты құраған дәстүрлі аңшылық XVIII-XIX ғасырлардың бас кезінде өз дамуында жоғары дәрежеге жеткені дәлелденген.</p> <p>7.1 дәлелденді; 7.2 жоқ; 7.3 ия; 7.4 кең.</p> <p>Алтыншы қағидатында аңшылық қазақ халқының материалдық емес мәдени мұрасы ретінде салт-дәстүрлер мен наным-сенімдерінде орын алды. Автор аңшылыққа байланысты наным-сенімдер, әдет-ғұрып, ырымдардың тамыры ерте замандағы тотемдік нанымдарға байланысты пайда болып, ислам дінінің енуімен соншалықты өзгеріске ұшырамағанын зерделеген.</p> <p>7.1 дәлелденді; 7.2 жоқ; 7.3 ия; 7.4 кең.</p> <p>Жетінші қағидатында қазіргі таңда аңшылықты дамыту әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тұрғыдан көптеген мәселелерді шешуге мүмкіндік береді. Себебі, аңшылық немесе аңшылық шаруашылықтар жануарлар ресурстарын басқаруда ең тиімді әдістердің бірі. Әлемдік тәжірибеге сүйенсек, аңшылықты дамыту арқылы жабайы жануарлардың табиғи популяциясын сақтау және аңшылық шаруашылықтарды дамыту арқылы жануарлар ресурсын рационалды пайдалануға қол жеткізуге</p>
--	--	--	---

			<p>болады.</p> <p>7.1 дәлелденді;</p> <p>7.2 жоқ;</p> <p>7.3 ия;</p> <p>7.4 кең</p> <p>7.5 ия.</p> <p>Зерттеу жұмысының негізгі қорытындылары мен нәтижелері жоспарлы түрде диссертация мазмұнын ашатын тақырыптарға сәйкес республикалық және шетелдік басылымдарда 7 мақала жарияланған: оның ішінде ҚР ҒЖЖБМ Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету Комитеті тарапынан бекітілген отандық ғылыми журналдарда 3 мақала; республикалық және халықаралық ғылыми конференцияларда 3 мақала; «Web of Science» және «Scopus» халықаралық деректемелер базасына қатар енетін журналда 1 мақала жарияланған.</p>
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	<p>8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p>	<p>Диссертант зерттеу жұмысын жазу барысында әдістемені таңдауда негізді ғылыми және тарихи әдістеме қолданған. Этникалық экология теориясы арқылы аңшылықтың көшпелі мал шаруашылығымен қатар дамуын нақтылаған. Ал, тіршілік қамы теориясы негізінде шаруашылықтың казак халқының тіршілік қамы жүйесіндегі орны айқындалған. Осы екі іргелі тұжырымдамалар рационалды таңдау теориясы негізінде шебер байланыстырылған.</p>
		<p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p>	<p>Зерттеу жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған. Автор «ХІХғ. 90-жж. – ХХғ. басындағы Қазақстанның аңшылық алқаптары» атты карта жасап, оған авторлық құқық алумен ғана шектелмей, аталған картаны интербелсенді карта түрінде ұсынған. Яғни, бұл инновациялық технологияларды этнология ғылымында пайдаланудың аясын кеңейтіп отыр. Аталған картаны тек қана этнолог мамандар ғана емес, тарих ғылымының басқа да мамандары пайдаланса болады.</p>
		<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін</p>	<p>Теориялық қорытындылар, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар, диаграммалар, сауалнама нәтижелері автордың деректерді, ғылыми әдебиеттерді және далалық зерттеу барысында жинаған материалдары негізінде дәлелденіп, расталған. Автор кереге құру арқылы аулау тәсілінің реконструкциясын сызба түрінде көрсеткен. Сонымен</p>

		нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жоқ	қатар басқа халықтардан енген тәсілдер қатарында арбау арқылы аулау тәсілі негізделген. Сыбызғының аулау құралы болғанын айқындаған. Ізденуші сауалнама арқылы аңшылықтың сабақтастығын зерттеп, қазақ халқы үшін бұл шаруашылықтың ата кәсір ретінде алатын орнын көрсеткен.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған	Диссертацияда маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттермен расталған. Қазақ аңшылығына қатысты деректер топтастырылып, жүйеленген. Аталған мәселенің әртүрлі кезеңдерде шаруашылық, көшпеліліктің бір белгісі және өнер түрінде зерттелуі тұжырымдалған. Аңшылықтың дәстүрлі болуы мен сақталуы сауалнама материалдарына негізделіп, оның түптамасы ашылған. Берілген ұсыныстар, тұжырымдар мен қорытындылар арнайы ғылыми еңбектер мен нақты материалдарға сүйеніп жазылған. Барлық әдебиеттер талапқа сай рәсімделген.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті /жеткіліксіз	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті. Зерттеушінің диссертациялық жұмысында пайдаланылған әдебиеттерінің тізімі 232 библиографиялық сипаттамадан тұрады. Осы библиографиялық тізімге енгізілген деректер, шетелдік және отандық ғалымдардың ғылыми монографиялары мен мақалалары сілтемемен көрсетілген.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ	Зерттеу жұмысының теориялық маңызы бар. Диссертант «этникалық экология» теориясын пайдаланып, этнография ғылымымен шебер түйістірген. Яғни, адамның ерекшеліктерін ескере отырып, дәстүрлі шаруашылық пен мәдениетті қалыптастырудағы мәні айқындалған. Қазақ халқының дамуында адамның қоршаған ортаға әсері ғана емес, экологиялық факторлардың этностың тарихи дамуына тигізген ықпалы да қарастырылған. Осы теория негізінде қазақ этносы, оның мәдениеті, шаруашылығы және табиғи ортасы даму бірлігінде көрсетілген. Диссертациялық зерттеу барысында негізделген теориялық-методологиялық қағидаттарды бұдан әрі басқа зерттеу жұмыстарында да пайдалануға болады.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия;	Диссертациялық зерттеудің қолданбалық маңызы жоғары, алынған нәтижелерді «Тарих», «Археология», «Этнология» және «Музей ісі» мамандықтарын дайындауда таңдау пәні ретінде ұсынуға болады. Сонымен қатар арнаулы дәрістер курсы, оқу құралдарын құрастыру

		2) жок	үшін тиімді. Тарихи-өлкетану музейлері, тарихи-мәдени ескерткіштерді қорғау мекемелері және кітапханалардың ғылыми-көпшілік іс-шараларын ұйымдастыруда да пайдалануға негіз бола алады.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Зерттеу жұмысының практикалық ұсыныстары толықтай жаңа болып табылады. Диссертациялық зерттеудің қорытындылары бірқатар зерттеулерге негіз бола алады. Сонымен қатар казак халқының аңшылығы шаруашылық түрі, көшпелеліктің бір түрі және өнер түрінде зерттелуі тарихнамалық тұрғыдан талданып, диссертацияда ұсынылған теориялар арқылы толықтырылып, казак аңшылығының мәні мен орны ғылыми тұрғыдан ашылған.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Ғылыми зерттеу жұмысы диссертацияға қойылатын академиялық талаптарға сай жоғары сапада рәсімделіп, диссертация бөлімдері мен қорытындылар сауатты ғылыми тілде жазылған.

Қорытынды: Ізденуші Ишкалова Гульбану Исмагуловнаның «Қазақ халқының дәстүрлі аңшылығы: тарихи-этнологиялық зерттеу (XVIII ғ. – XX ғ. басы)» атты тақырыбындағы диссертациясы ҚР Ғылым және жоғары білім саласында сапаны қамтамасыз ету комитетінің және «Дәрежелер беру» қағидаларының 2-тарауында көрсетілген диссертация талаптарына сай орындалған. Диссертация авторына «8D02205 – Археология және этнология» білім беру бағдарламасының философия докторы (PhD) немесе бейіні бойынша доктор дәрежесін беру туралы шешімді ұсынамын.

Ресми рецензент:

Тарих ғылымдарының докторы, доцент

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
(жұмыс орны, ғылыми дәрежесі)

(қолы)

Қушқумбаев Айболат Кайрслямович
(Аты-жөні)

